

دیند بیرو باوهر یگی ههله له باره ی نه خویشییه دهر وونیه کان

د. نازاد مستهفا دهینووسیت

1

بیروباوری ههله سه بارهت به داودهرمانی دهر وونی

زۆر کەس لەو برۆایه دایه که داو و دهرمانی دهر وونی ده بیته هۆی خوپیوه گرتن (الادمان) که له راستیدا واش نییه چونکه نهوهی وای لیکردوون ئەم بیروباوهره ههله یان هه بیته بهردهوامبوونه له سه ره چاره سه ریه که بۆ ماوه ی زۆر درێژخایهن، که ئەمه سروشتی نه خویشییه که وا ده خوازیت . ههروه کو چۆن نه خویشی جهسته یی ههیه داوودهرمانی تا سه ره پیویسته وه کو نه خویشی شه کره یان فشاری خوین و کارتی نه خویشییه درێژخایه نه کانیا ن بۆ چۆ ده کری ههروه هاش هه ندۆ نه خویشی دهر وونی هه یه که پیویستیان به م چه شنه چاره سه ره تاسه ریه هه یه چونکه سروشتی نه خویشییه که وه ک و تمان وایه .

هۆیه کی دیکه بۆ ئەم بیروباوهره ههله یه نه وه یه که وا نه وانهی خوویان به مه ی خواردنه وه گرتوه پتر تووشی نه خویشی دهر وونی ده بن و له خه لکی وایه که داو و دهرمانی دهر وونی به هه مان شیوه ده بیته هۆی خوپیوه گرتن . وه یان کاتی که چاره سه ری خوری مه ی خواردنه وه ده کری هه ندۆ جار دهرمانی دهر وونی بۆ به کار ده یترئ له باتی چاک کردنه وه ی شوینه واری خوپیوه گرتنه که . که ئەمه واده کا مه سه له کان تی که ل و پی که ل بن لای زۆر کەس له کۆمه لدا .

هۆیه کی دیکه که وا له خه لکی ده کا نه و گو مان و بیروباوهره هه لانه یان سه بارهت به دهرمانی دهر وونی هه بیته نه وه یه خه لکی لایان وایه که نه خویشانی دهر وون که په نا ده به نه به ره خۆکوشتن به جورعه ی زۆر له دهرمانی دهر وونی خویان ده کوژن که ئەمه به ته واری دووره له واقع چونکه دهرمانی که وه کو پاراسیتۆل که به دهر زهن ده فرۆشیت خواردنی 30 دانه لێی ده بیته هۆی مه ترسی له سه ره ژیا نی، که واته ئەم مه ترسییه ته نیا له داو و دهرمانی دهر وونیدا نییه . هۆیه کی دیکه ئەم به هه له تیگه یشتنه نه وه یه که وا کاتی که نه خویش واز له چاره سه ره که ده هی نیت و دوو چاری پاشه کشی (انتکاسه) ده بیته . خه لکی به هه له وا تی ده گه ن که ئەمه نه نجامی خو پیوه گرتنه .

2

نه خویشییه دهر وونیه کان چابوونه وه یان نییه :

به لێ گه لێ کەس هه لگه ری ئەم بیروباوهره هه له یه ن . به لای زۆر کەسه وه نه نگیه که دان بنیت به وه ی نه خویشی دهر وونی هه یه . هه ره وه شه وا له وه کسه ده کات که له نه خویشی دهر وونی چاک بووه ته وه نه لیت نه خویشی دهر وونیم هه بووه .

نه وه ی هانی خه لکی هه لگه ری ئەم بیروباوهره هه له یه ی داوه وا بیر به که نه وه درێژخایه نی چاره سه رکردنی برێک له نه خویشییه دهر وونیه کانه که هه ندۆ جار وا ده خوازیت نه خویش تاماوه یان بۆ ماوه ی زۆر دوور و درێژ چاره سه ره وه برگیریت .

بیگومان ئەمه هه ره له نه خویشی دهر وونی وا ناکه ویتته وه به لکو له نه خویشییه جهسته ییه کانیش ئەمه دیاره بۆ وینه نه خویشی شه کره یان نه خویشی فشاری خوین یان نه خویشی دانه که له هه ره هه موویاندا پیویسته نه خویش تا سه ره بهردهوام بیت له سه ره چاره سه ره .

ناشکرایه که وا نه هی شتنی روودانه وه ی نه خویشی دهر وونی به هۆی دهر زیه کی مانگانه وه ک (Moderate) یان (Dipixol) یان به هۆی خواردنی دانه هه بیته که ره ژیکدا تاماوه ، خۆی له خۆیدا ئەگه ره چاره سه رکردنی یه کجاره کیش نه بیت، خۆ کۆنترۆل کردنه به نه خویشییه که . بۆیه هه رگیز راست نییه بلێن نه خویشی دهر وونی چابوونه وه ی نییه .

سوود لهم سه رچاوه یه وه رگه راوه :

العلاج النفسي و العلاج بالقرآن - د. طارق بن علي الحبيب، ط6، دار البيت العتيق الاسلاميه للنشر و التوزيع، عمان.

تیكچوونى كه سیتی

د. دانیال سعیدی حامید*

ههزره کارى دهرده که ویت دروست دهییت واته هیچ (جور) له جوره کارنى تیکچوونى كه سیتی (كه زیاتر له 16 جور ههیه له تیکچوونى كه سیتی) له تهمنى چل سالى و بهره و ژوردا دروست نابییت و (سیفه تهکان) ژور به که مى له تهمنى پیریدا دیارى دهدات و دهرده که ویت

نموهنى سیفه تهکانى كه سیتی (Personality Traits):

* دلءراوى (وسوسه).

* دژایه تی کردن (دژایه تی چهند كه سیک یان دژایه تی کردن هه موو كه س).

* توندرو و بوون (التطرف).

* جووله (جووله ی ژور وه ماخولان، جووله ی كه م وهك متبوون).

* میزاج ... هتد.

بۇ دیاری کردنى تیکچوونى كه سیتی چهند هیلیكى گشتى ههیه كه به هویانه وه ده توانین كه س بناسینه وه، ئایا كه سیتی كه ی ناساییه (normal) یان كه سیتی كه تیکچوو وه، ئەم سیفه تانه له کتیبى (DSM IV TR) دهرهاتوو هه رچهنده ژوریک له پسپورانى بواری دهروونزانى و نه خویشییه دهروونیییه كان دلین هیچ كه س (نییه) كه كه سیتی ته وایى (perfect and basic personality) هه بییت

هیله گشتییه كان:

1- شیوازىكى بهرده وامه كه هه لقولایى ناخى مروقه (واته به هویى كاریگه رى دهره کییه وه نییه و کاتى نییه و کاتیبى نییه) له هه لئسوکه و تدا رنگ دهداته وه، به شیوه یه کی ئاشکرا دیاره. ئەو رهفتار و بیرکردنه وانه شاز و نامۆ و جیاوازن به کۆمه لگای خودى كه سه كه كه دووان یان زیاتر له مانه ی تیدایه:

1- خودى
2- ژینگه

ا- شیوازى بیرکردنه وه و تیگه یشتن و هه لئسه نگاندى خود و خه لکی تر و روودا وه كان.
ب- كاریگه رى روودا وه كان له سه رى چۆنه و چهند به هیزه (ئایا یه كسه ره لئده چیت؟ ئایا به فیل و پیلانى ده زانیت له سه ر خوی؟ ئایا هه ر به ته وایى پشتگوویان ده خات؟ ئایا له به رده م روودا وه كاندا یه كسه ره دهرووخت؟ ئایا سۆزى ده جولیت بۇ روودا وه كان؟ ...

ج- له ناو خودى خویدا چۆن بیرده کاته وه و چۆن کارده کات؟

د- له حاله تی تووره ییدا چۆنه؟

2- ئەو سیفاته بهرده وامانه ی كه هه یه تی نه گۆرن (جیگین و رهقه کارن) له ته وانا دا نییه بگۆردیت و نه رم بکریت (بۆیه ژوریک له پسپورانى بواری دهروونزانى و نه خویشییه دهروونیییه كان بروایان وایه كه تیکچوونى كه سیتی چاره سه رى نییه!!) و كه سه كه گوئى ناداته ئەو سیفاته (لارانه) له هه موو کۆر و کۆمه لیکدا خویمان دهرده خن و خویمان ده نوینن (ئه گه رچی ناشیرین و نه گونجاویش بن)

كه سیتی (الشخصیه) بریتییه له و پیوانانه ی كه هه ر تاكیک به شیوه یه کی بهرده وام هه یه تی كه به و شیوه یه رهفتار ده کات و به و شیوه یه هه لئسوکه وت ده کات و ده جوولیته وه و به و شیوه یه بیر ده کاته وه یان ده توانین بلین: ئەو پیوانه جیاوازه فراوانه یه كه (سیفات و خسه لت و تایبه تمهندى) ی كه سن، وا ده کات كه (كه سه كه) جیاواز بییت له كه سیتی تر، واته ده توانین به شیوه یه کی تر بلین ئەو شیوازه تایبه تیانه یه كه (چۆنیه تی بیرکردنه وه، هه ست کردن، رهفتار کردن) ی كه سن به دریزایی ژایى و له هه موو هه لئسوکه و تیکیدا و نه گۆره و رنگ دهداته وه له هه موو بواره کارنى ژیانیدا....

كه سیتی ده چه سپیت له ناگا (الوعى) ی تاكدا كه چۆنیه تی (بیرکردنه وه و هه ست و به هاكان و شیوازی ژیان) ده گریته وه. نه ست (اللاوعى) میکانیزمه کارنى به رگریى (Defence Mechanisms) و کیشه ناو خودیییه كان ده گریته وه

چه سپاندنى خسه لت ته کارنى هه ر كه سیتییه كه له ئەنجامى (كه لتور و کۆمه لگا و چۆنیه تی تیگه یشتن و به خیوکردنى كه سه كه له خیزانى له مندالیدا) ده بییت .

ئەو ده سه ته واژه باوه ی ناو خه لک كه ده لیت " مندال باوى كى پیاوه " مه به ستى له وه یه كه له مندالیادیه خسه لت ته كان ده بنه هوی دیاری کردنى ماكه کارنى كه سیتی له گه وره ییدا و پاشان ده بنه به شیک له خود (ذات) به ناگا و نه ست (وعى و اللاوعى) ی كه سه كه یان به شیوه یه کی رووتر بلین كه سیتی ده كه ویته ژیر كاریگه رى دوو فاكته ره وه بۇ جیگه ربوون له كه سه كه دا كه ئەم دوو فاكته ره ژور سه ره كین:

1- خودى

2- ژینگه

هه ندی جار نه خویشكه وتن یان كه مئه ندامبوون دهر ده بیینییت گرنگترین كاریگه رى ژینگه بریتییه له (خیزان، قوتابخانه و کۆمه لگا).

تیکچوونى كه سیتی:

کاتیک كه سیفاته کارنى كه سیتی كه سیک (ناجیگر و نه گونجاو بوون له گه ل داب و نه ریتی کۆمه لگا و خیزان و بووه هوی تیکدانى کار و شوینی کۆمه لایه تی كه سه كه و به ئاشکرا پییه وه دیاریبوو و بهرده وام بوو له هه موو رهفتار و بیرکردنه وه هه لئسوکه وته کانیدا) ئەو کاته ده وتریت كه سیتی كه سه كه تیکچوو وه، به لام چ جوریکه؟ ئەو کاته سیفه ته كان (كه دواتر باسیان ده كه ین) دیارى ده کات ... بۇ نمونه ده سیت شیوه جلیپوشینیك له کۆمه لگایه کدا نه شیوا و بییت و كه سه كه به نامۆ دابنریت، به لام هه ر ئەو شیوه جلیپوشینه له کۆمه لگایه کی تردا ژور ناسایی بییت یان بۇ خیزانیك و خیزانیكى تر...

دهرکه وتنى سیفه ته کارنى كه سیتی به (لار) و (ریك) تیکچوو و بنه رته تییه وه له ته مهنى هه رزه کارى و چهند سالیكى كه م پیش

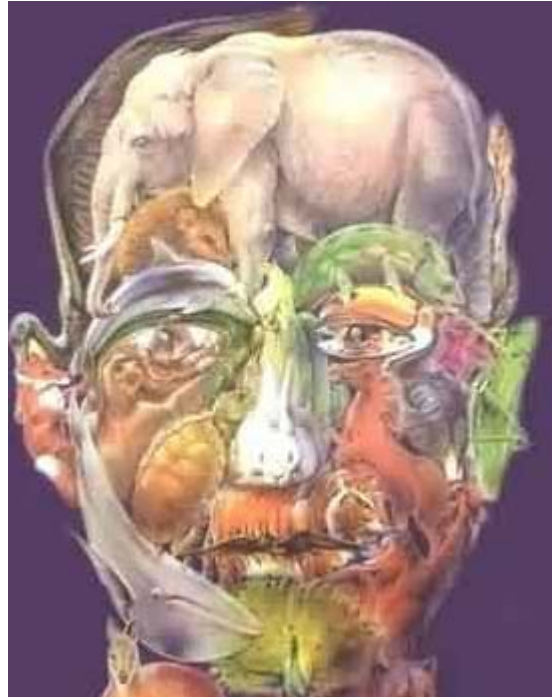
دەردەكەت بەناۋى (DSM) ۋە دوايەمىنيان كە ژمارە چوارە بەكار دىننن لەگەل چەند سەرچاۋەيەكى تىرىش.

تېكچوونى كەسىتى دەكرىت بە سى گروپەۋە:
CLUSTER A, CLUSTER B, CLUSTER C
 ۋە گروپى چوارەم كە ئەو جۆرە كەسىتتە تېكچووانە دەكرىتەۋە كە سەر بەھىچ كام لەم گروپانەى سەرەۋە نىن.
گروپى ئەى (A): سى جۆر دەكرىتەۋە:

- 1- شىزۆيد.
 - 2- شىزۆتتپەل.
 - 3- كەسىتى پارانوۋى (الشخية الهزائية)
- گروپى بى (B): چوار جۆر دەكرىتەۋە:**
- 1- دژەكۆمەل.
 - 2- نىوانە كەسىتى واتە ئەو كەسىتتەى كە لەنىوان نىورۇسس ۋە سايكۇسس دايە.
 - 3- كەسايەتى ھستىرى.
 - 4- خودخۇشەۋىستى (كەسايەتى نىرگىزى).

گروپى سى (C): سى جۆر كەسايەتى تېكچوو دەكرىتەۋە:

- 1- كەسىتى ناچار كراۋ ۋە ھزر بەسەرداسەپاۋ (الشخية الاستحواذية القهرية).
 - 2- كەسىتى دوورە پەرىز (Avoidant Personality).
 - 3- كەسىتى پشتبەست لە ھەموو كارىكدا.
- گروپى چوارەم ئەو سايكۇپاسانە دەكرىتەۋە كە سەر بەھىچ كام لەم گروپانە سەرەۋە نىن كە ئەمىش 5 جۆر كەسايەتى تېكچوو دەكرىتەۋە:
- 1- كەسىتى سادىزىمى (ئەو كەسىتتەى كەچىژ لە ئازاردانى كەسانى تردا دەبىنىت (عودى سەدام) بەتايبەتى لە پروسەى سىكسىدا).
 - 2- كەسىتى ماسۇشىزىمى (چىژ لە ئازاردانى كەسانى خود دەبىنىت بەتايبەتى كاتى پروسەى سىكسى).
 - 3- كەسىتى خەمۇكاۋى (الشخية الكأبىه).
 - 4- ئەو تېكچوونى كەسىتتەى دواى نەخۇشىيە ئۇرگانىيەكان روودەدات.
 - 5- ئەو كەسىتتەى كە (ئاراستەۋخۇ) رەقە لەگەل خەلكدا ۋە ئازارىان دەدات.
- تېپىنى: باسەكە بەردەۋامى ھەيە.**

3- ئەو سىفات ۋە خەسلەت ۋە شىۋازە بەردەۋامە لارائەى كە ھەيەتى زەرەر ۋە زىانى گورە ۋە زۆرى لىدەكەت، چ لەروۋى كلىنىكىيەۋە بىت يان لەروۋى كۆمەلەيەتى ۋە كارەكەيەۋە بىت.

4- سىفاتەكان جىگىرن ۋە زۆر دەخايەنىت ۋە، دەگەرىنەۋە بۇ كاتى ھەرزەكارى (ئەك سىفاتىكى تېكچوونى كەسىتى لە پىرىدا دەرەكەۋىت يەكسەر بلىن فلان جۆر تېكچوونى كەسىتى ھەيە.

5- ئەو سىفاتە لارائە دەبىت سىفاتى (تېكچوونى مىشك - بىركۆلى) نەبن. كەسى بىركۆل (شىت)؟!؟! تووشى تېكچوونى كەسىتى نايىت يان زۆر بەگران دەتوانن دەستنىشانى كەسىتى بىكەن لەكاتى بىركۆلى (شىت)دا، بۇيە بەراى زۆرەى پىپۇرانى دەرۋونزانى ۋە پزىشكى دادوهرى ئەو كەسانە (لپىرسراۋن) بەرامبەر ھەر رەقتارىك كە دەيكەن چ دزى بىت يان كوشتن بىت يان كارى سىكسى بەزۆر (الاغىتاب) بىت بەپىچەۋانەى بىركۆلى كە لپىرسراۋ (نىيە) بەرامبەرى ھىچ كار ۋە ھەلسوكەۋىكى.

6- خەسلەت ۋە سىفاتەكانى كەسىتى نايىت بەھۇى كارىگەرى مەى خواردەۋە (سەرخۇش بوون) ۋە بەكارھىنانى دەرمان (ھەر دەرمانىك) يان مادە بېھۇشكەرەكان ۋە نەخۇشى (ۋەك سەرشكانىك كەبىتە ھۇى برىندار بوونى مىشك) ۋە بىت...

پۇلېن كىردنى جۆرەكانى تېكچوونى كەسىتى:

جۆرەكانى تېكچوونى كەسىتى (كەلەھەموو كۆمەلگايەكدا ھەيە) بە چەند جۆرىك لەلايەن چەند لايەنىكى پەيوەندىدار پىپۇر ۋە شارەزاۋە پۇلېن كراۋە كە ئىمە لەم باسەماندا زۆرەيان بەكاردىنن كە برىتىن لە:

1- پۇلېنى نىۋەۋەلەتى بۇ نەخۇشىيەكان (ICD): كە ئەم پۇلېن كىردنە لەلايەن رىكخراۋى تەندروستى جىھانىيەۋە سەرپەرشتى دەكرىت، ئىمە دوايەمىنيان كە ژمارە (10) يە بەكاردىنن.

2- كۆمەلەى (ھاقبەندى) نەخۇشىيە دەرۋونىيەكان لە ئەمريكا كە چەند سال جارىك پەرتوۋكىكى نىشانەكانى نەخۇشىيە دەرۋونىيەكان

سەرچاۋەكان:

- 1- DSM IV-TR 2005
- 2- Companion to Psych. 2005
- 3- www.psych.net
- 4- Oxford Textbook of Psych.2003
- 5- Introduction to Psychology by Atkinson & Hilgard 2005

*قوتابى بۇردى نەخۇشىيە دەرۋونىيەكان

گوڤارى سايك ناگادارى نوسهرو روڤشنپىرانى

ئازىز دەكاتەوہ كە دەرگای گوڤار والایه بۇ بابەت و لىكۆلینەوہ به پىزەكانیان به مەرچىك له نوسینه كاندا ره چاوى ئەم خالانە كرابییت * ابەتەكان تاییبەت بن به بواری دەرروونی و ئەو لایەن و باسانەى كە په یوهندیان به دەررونەوہ هەیه.

* هەول بدرییت له بابەتەكاندا قسە لەسەر سايكۆلوژیای تاكى كوردی و ئەو چەمكە سايكۆسۆسیۆلوژیانە بكرییت كە په یوهندیان به ژیانى كوردەوہ هەیه.

* ئەگەر بابەتەكە وەرگىردراوییت دەقە ئەسلیهكەى له گەلدا بنیردرییت.

* هەول بدرییت بابەتەكە به خەتیكى جوان و لەسەر یەك لای په ره بنوسرییت

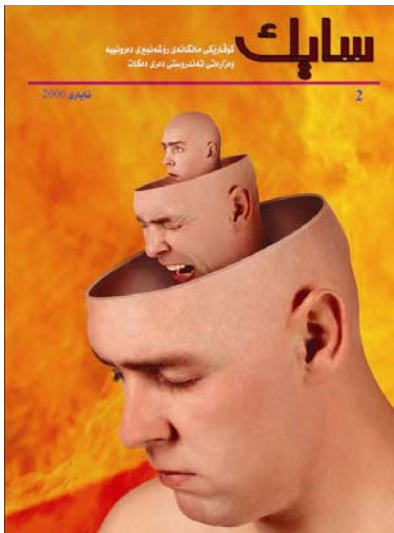
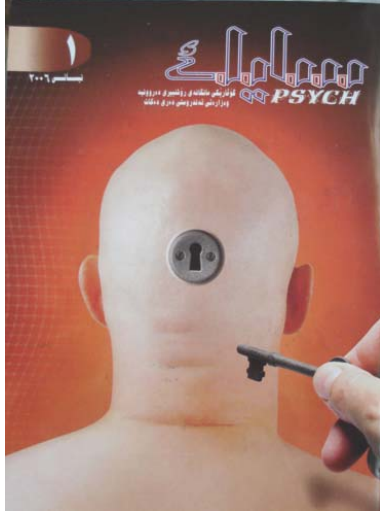
* ئەگەر بابەتەكە له پریگەى ئیمەیلەوہ نیردرا هەول بدرییت به سیستەمى وۆرد word بییت نەوہك pdf

* ئەگەر بكرییت وینەى تاییبەت به بابەتەكە له گەل بابەتەكەدا رهوانه بكرییت و ئەگەر بخرییتە سەر فلۆپى یان سى دی باشتەر.

* هەر بابەتیك بلاو بكرییتەوہ یان نەكرییتەوہ نادرییتەوہ به خاوەنەكەى.

* بۆ هەربابەتیك گوڤارى سايك دیاریهكى ره مزى دەداتە نوسەرى بابەتەكە (یان وەرگىرەكەى ئەگەر وەرگىردراو بوو).

چاوه پىی بابەت و نوسینه به پىزەكانتانی.

گوڤارى ساپك، هەنگاویك به رهو خویندەنەوہیهكى زانستیانهى

سايكۆلوژیای كوردی

به ئی تا ئیستاش فرۆید کاریگه‌ری له‌سه‌ر زانسته‌ی ده‌روونییه‌کان ماوه

نووسینی / جوئیل فانیبیرگه‌ر / زانکۆی ئەدەلفی
Adelphi university, Joel Veinberger

بۆچوون

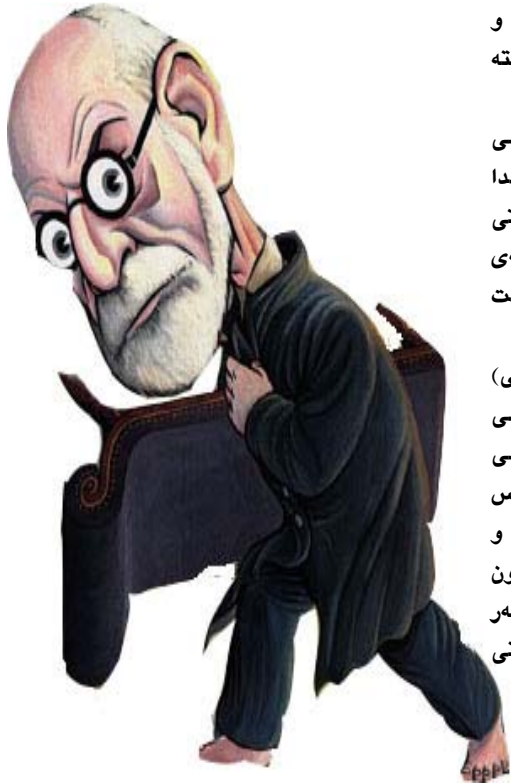
.. ئایا فرۆید ماوه .. ؟ بێگومان نه‌خێر، چونکه ئه‌وه له (23)ی سینیټیمبەری ساڵی 1939دا مرد، به‌لام کهم کهس پرسیار ده‌کات که ئایا ئیسحاق نیوتن ماوه یان نه‌ه؟! هۆکاره‌که‌ی نامۆیه .. باپرسیاریکی دیکه بکه‌ین .. ئایا شیکاری ده‌روونی (Psycho analysis) ئه‌و زانسته‌ی که فرۆید دانهریه‌تی ماوه یان نه‌ه؟؟ له وه‌لامدا ده‌لێین به‌ئێ ئه‌و زانسته‌ی ماوه نامریت .. تیکه‌ل به‌کلتور بوون بۆ نموونه که باس له id (ئه‌و) یان ego (من) یان superego (منی بالا) پۆژانه‌ی پزیشکانی ده‌روونی و ده‌روونزانان و میژوونووسان و نووسه‌ران باس له بیروپاراکانی فرۆید ده‌کهن .. یه‌کیکی دیکه له بیروپاراکانی فرۆید باس له پالنه‌ره‌کانی ناخی مرو‌ة ده‌کات (motives) ئه‌و پینی وایه بنچینه‌یه‌کی بایۆلۆژی هه‌یه که دوو کۆله‌گه وه‌ستاوه ئه‌وانیش سی‌کس و توندوتیژییه (Sex and aggression).

هه‌ر بۆیه له‌سه‌رده‌می ئیستاش وا به‌شی نوێی ده‌روونزانی دروست بووه و بپروای به‌هه‌مان بنه‌مای بایۆلۆژی هه‌یه بۆ نموونه سايکۆلۆژیای پيشکەوتن (evolution psychology) یان زانستی ره‌وشت ناسی (ethology) ته‌نانه‌ت سه‌یری زۆربه‌ی ئه‌و فلیم و په‌رتووکانه بکا که له بازاڕ یان له هۆلیوود په‌واجی هه‌یه ده‌بینیت له ده‌وری سی‌کس یان توندوتیژی ده‌سووریته‌وه.

یه‌کیکی دیکه له بیرو پاراکانی فرۆید که له‌کاتی خۆیدا کیشمه‌کیشی زانستی و ئه‌خلاقی زۆری له‌سه‌ربوو باه‌تی مندال و سی‌کس بوو که چی ئیستا ئه‌م زانسته بنکه‌یه‌کی فراوانی لیکۆلینه‌وه‌ی په‌یدا کردووه له‌لایه‌ن زانایانه‌وه ..

بیرو پاراکی دیکه‌ی فرۆید باس له رۆلی په‌یوه‌ندی نیوان چاره‌سازو نه‌خۆشی ده‌کات و پینی وایه جو‌ری ئه‌و په‌یوه‌ندییه زۆر کاریگه‌ره له‌چاره‌سه‌ری ده‌روونیدا (psycho therapy) له سه‌ره‌تادا ئه‌دگارناسه‌کان (behaviorist) زۆر دژایه‌تی ئه‌م بۆچوونه‌یان کرد، به‌لام ورده ورده له‌لایه‌نگه‌ری بۆ په‌یدا بوی یان بیروکه‌ی هاوشیوه‌ی دروست بوو وه‌ک بیروکه‌کانی باولبی (Bowlby) که پینی ده‌وتریت تیۆری هاو سۆزی (attachment theory) ..

بابیینه‌ سه‌ر گرنگترین بیردۆزه‌کانی فرۆید که ئه‌ویش تیۆری نا‌هه‌ست (اللوعی) به‌پینی بۆچوونه‌کانی فرۆید ئیمه زۆربه‌ی جار بێ ناگاین له‌وه‌ی که بۆچی فلانه‌شت ده‌که‌ین یان کردمان .. سه‌ره‌تا زۆربه‌ی زانایان له دژی وه‌ستان که‌چی ئیستا بووه‌ته کرۆکی زۆر له لیکۆلینه‌وه‌کان بۆ نموونه ئه‌و لیکۆلینه‌وانه‌ی باس له خه‌ون و یادگاریه‌کان ده‌که‌ن یان لیکۆلینه‌وه‌ی زانایانی کۆمه‌لناسی و ده‌روونزانی .. هه‌ر بۆیه ده‌توانین بلێین بیروکه‌کانی فرۆید نه‌ک به ته‌نها زیندوون و نامرن به‌لکه له جو‌له‌ی به‌رده‌وامدایه و ده‌توانریت هه‌میشه هه‌لوێسته‌ی له‌سه‌ر بکه‌ین و لیکۆلینه‌وه‌ی زیاتری له‌سه‌ر بکه‌ین ، ئه‌وه‌شمان له‌بیر نه‌چیت بیروکه‌کانی به‌ردی بناغه‌ی زۆربه‌ی زانسته سايکۆلۆژی و سوشیۆلۆژییه نوێیه‌کانه .

فرۆید بارستاییهکی بی بهایه له سهر زانسته دهروونییهکان

نووسینی / جۆن کیسترون / زانکۆی کالیفۆرنیا

John F. Kihistorn California. Univ., Berkeley

ئهگهر سهدهی بیستهه به سهدهی ئەمریکا دابنریت ئەوا بیگومان دهتوانریت به سهدهی فرۆیدیش دابنریت، چونکه فرۆید ئەو خهیاڵانهی گۆری که ئیمه له سهر خۆمان هه مان بوو .. فرۆید پێی وابوو ئەزمونهکانمان ، بیرمان و کارهکانمان تهنا به هۆی ههستهکانمانهوه دیاری نهکریت به لکو هیزه دهروهکیهکانی ههستمان کاریگهری توندوتیژی ههیه ئەم هیزانهی له دهروهی ههست دهتوانین دهروهکیان پێ بکهین به هۆی شیکردنهوهی دهروونی (Psychoanalysis) ..

کهس نییه له خۆنهراڤه شیک لهه ووشانهی نهخویندبیتهوه که ئەوانیش ووشهکانی ئید ((ئهو)) ، ئیگۆ ((من))، گریی ئۆدیپ و ، گریی چووک و ، دلّه پاوکیی خهساندن (castration anxiety and penis envy) . فرۆید کاریگهری توندی له سهر کلتور ههبوو وهشیکردنهوهی فرۆید بۆ بابهته نامۆ ئالۆزهکان جیی سهرسوهرمانی ئەو کات بوو ..

دهتوانم بلیم فرۆید قورساییهکی مردووه له سهر سایکۆلۆژیا ، چونکه له گهڵ کۆتایی سهدهی بیستههدا بیردۆزهکانی ئەویش مردن و دۆران بهتایبهتی بیرۆکهی شیکاری دهروونی (Psychoanalysis) و قۆناغهکانی گهشهکردن که ئەویش قۆناغی دهم و قۆناغی کۆم و قۆناغی چووک و قۆناغی کۆ ئەندامی زاوژییه.

له راستیدا بیرۆکهی ئەوهی مندالی کورپی سیکسیانه گۆی مهکی دایکی دهمزیت و پقی له بابیهتی بووه هۆی رهخنه و گالتهی بهشتک له زاناکان ههروهها شیوازی چارهسههرکردنی شیکاری دهروونی که فرۆید بهکاری دهیئا ئیستا بی کهلکه و له جیاتی ئەو شیوازی نوئی چارهسههری دهروونی (Psychotherapy) بهکاریت هه بۆیه پیم وایه فرۆید توانیویهتی تهنا کاریگهری له سهر بهشتیک له کۆمه لگای ئەوروپی هه بییت ئەویش بۆ ماوهیهکی کهمی دیاری کراو و پيشم وایه ئەم کاریگهریه تهنا کاریگهریهکی کهم بوو له سهر کلتور و زانستهکان که هه ئه و کات زۆربهی بهدرۆ خرایهوه .. ویستن (Westen) که زانایهکی سایکۆلۆژیای زانکۆی هارقهرده بهم شیوه باس له فرۆید دهکات ..

بیرۆکهکانی فرۆید کۆن و مردووه و تۆزی له سهر نیشتهوه دهبووا ئیمه فرۆید وهک هونهرمه ندیك سهیر بکهین نهک وهک زانایهک، چونکه ئەو تهنا کۆمه لیک بۆچوون و خهیاالی خۆی به شیوازیکی زیرهکانه داده پیرت .. فرۆید وشه زانستییهکانی دروست نهکردووه به لکو له سهریان پویشتوووه ..

فرۆید دانهری بیرۆکهی پۆلی ناههست (اللاوعی) که شکستی هیئا له به کارهینانی شیکاری دهروونی وهک چارهسههر ..

من پیم وایه شوین که وتوانی تازهی فرۆیدیش بیردۆزهکانیان پهواجی نهماوه (Not Valid) یان پهواجیان له بۆچوونهکانی فرۆید زیاتر نییه هه بۆ نموونه قۆناغهکانی گهشهکردن که ئەریکسون باسی لیوه دهکات ...

سههچاوه (Atkinson and Hil Gards introduction to Psychology)

ژره بۆیوهون

